

UvA-DARE (Digital Academic Repository)

Gouden jaren

Mellink, Bram

DOI

[10.5117/tVg2025.2.001.MELL](https://doi.org/10.5117/tVg2025.2.001.MELL)

Publication date

2025

Document Version

Final published version

Published in

Tijdschrift voor Geschiedenis

License

CC BY-ND

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):

Mellink, B. (2025). Gouden jaren. *Tijdschrift voor Geschiedenis*, 138(2), 107-108.
<https://doi.org/10.5117/tVg2025.2.001.MELL>

General rights

It is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), other than for strictly personal, individual use, unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

Disclaimer/Complaints regulations

If you believe that digital publication of certain material infringes any of your rights or (privacy) interests, please let the Library know, stating your reasons. In case of a legitimate complaint, the Library will make the material inaccessible and/or remove it from the website. Please Ask the Library: <https://uba.uva.nl/en/contact>, or a letter to: Library of the University of Amsterdam, Secretariat, P.O. Box 19185, 1000 GD Amsterdam, The Netherlands. You will be contacted as soon as possible.

UIT DE REDACTIE

Uit de redactie. In deze rubriek schrijven redacteurs van het Tijdschrift voor Geschiedenis beurtelings over actuele thema's of gebeurtenissen in de historische wereld die hen bezighouden.

Gouden jaren

Bram Mellink

Afgelopen najaar bezocht ik het najaarscongres van het Koninklijk Nederlands Historisch Genootschap, dat dit jaar was gewijd aan het thema 'De terugkeer van klasse'. Suzan Abozyid en Stefan Couperus vroegen er aandacht voor de nostalgie naar *les trentes glorieuses*, ofwel de dertig gouden jaren die 'het Westen' na de Tweede Wereldoorlog zou hebben beleefd. De heimwee naar deze hoogtijdagen lijkt tegenwoordig wijdverbreid, al is die herinnering wel selectief: wie links is herinnert zich vermoedelijk de vette jaren van sociale zekerheid en de principiële politiek van Joop den Uyl, wie rechtser stemt denkt eerder aan de tijd vóór culturele globalisering, postkoloniale debatten en *gender trouble*. Gemene deler in het verhaal lijkt niettemin de veronderstelling dat *les trentes glorieuses* een overzichtelijker, nuchterder tijdvak vormde dan het onze. De politiek was nog voor rede vatbaar, de belangen van 'de hardwerkende Nederlander' werden nog behartigd.

Abozyid en Couperus vroegen tijdens hun bijdrage aandacht voor een specifiek aspect van de nostalgie naar de 'gouden jaren': de herinneringscultuur rondom de arbeidersklasse. Hoewel de arbeidersklasse al in de eerste drie naoorlogse decennia aanzienlijk van samenstelling veranderde, betoogde

Couperus, wordt deze achteraf vooral als wit en mannelijk herinnerd. Daarmee krijgt de nostalgie naar 'de gouden jaren' tevens het karakter van heimwee naar een Nederland dat nooit heeft bestaan. Dat het beeld van wit, mannelijk kostwinnerschap evenwel al vroeg werd gevestigd, blijkt uit twee artikelen in dit nummer van *Tijdschrift voor Geschiedenis*. In haar artikel "Foute vrouwen" in het gareel dwingen' vestigt Lieke Speerstra de aandacht op de naoorlogse heropvoeding van vrouwelijke collaborateurs, vereeuwigd in het beeld van de kaalgeschoren moffenmeiden. Dat beeld is overtrokken, laat Speerstra zien, en sprak vooral zo tot de verbeelding omdat het correspondeerde met het vrouwbeeld van de wederopbouwperiode. Vanuit de overtuiging dat vrouwen weinig politieke aanleg zouden hebben, richtte de resocialisatie van 'gevallen vrouwen' zich niet op hun 'foute' politieke overtuigingen, maar op hun *morele* heropvoeding in huiselijke sfeer. Tijdens deze heropvoeding tot goede huisvrouw verdween de vroegere politieke collaboratie uit beeld, wat achteraf het vertekende beeld opleverde dat vrouwen het vaderland vooral in bed hadden verraden.

Dat 'de politiek' ook tegen het einde van de dertig gouden jaren nog vooral als een domein van mannen werd gezien, blijkt uit het

artikel 'Het politieke wordt persoonlijk' van Elisa Hendriks, over genderrepresentaties van kabinetsleden in Nederlandse dag- en weekbladen tussen 1973 en 1982. Hendriks onderzocht tweehonderd interviews met bewindslieden uit de kabinetten-Den Uyl en Van Agt en laat zien dat juist vrouwelijke bewindslieden veelvuldig te maken kregen met genderstereotyperingen en seksisme. Opvallend is dat juist het feministische adagium 'het persoonlijke is politiek' tot meer aandacht voor de mens achter de politicus, en dus ook voor de politicus als vrouw en als moeder lijkt te hebben geleid. De toegenomen aandacht voor vrouwenemancipatie, stelt Hendriks, zorgde hierdoor 'niet voor een minder stereotiepe beschrijving van vrouwelijke politici in kranten en weekbladen', maar bood juist een uitstekend excuus voor stereotyperende analyses van hun vrouw-zijn.

Terug naar *les trentes glorieuses*: biedt het schijnbaar overzichtelijke onderscheid uit die tijd tussen mannen en vrouwen (politiek is een mannenzaak, het huishouden een vrouwenzaak) een verklaring voor het huidige verlangen naar de tijden van weleer? In haar briljante boek *Family Values* uit 2017 beweert de Australische historicus Melinda Cooper van wel. Zij laat zien dat conservatieven in de Verenigde Staten in de jaren vijftig warmliepen voor sociale zekerheid op basis van wit, mannelijk kostwinnerschap. Dit veranderde vanaf het moment dat de *civil rights movement*, de feministische beweging en (iets later) de homobeweging dit witte, mannelijke kostwinnerschap ter discussie

stelden. Vanaf dat moment zochten veel conservatieven samenwerking met marktgerichte neoliberalen, om de door hen zo gekoesterde *family values* te beschermen. Eén van de meest sprekende beleidsvoornemens die hieruit volgde was de afschaffing van studiebeurzen, waardoor jonge studenten financieel afhankelijker werden van hun ouders. Niet de overheid, maar de markt droeg aldus bij aan het behoud van het kerngezin.

Al lijken gender en ras mij hier belangrijke componenten, ik denk niet dat de Nederlandse heimwee naar de dertig gouden jaren louter hieruit verklaard kan worden. Ongetwijfeld voeden ook de huidige geopolitieke spanningen en de angst voor klimaatverandering het verlangen naar een tijd waarin 'men were real men, women were real women and little, green furry creatures from Alpha Centauri were *real* little, green furry creatures from Alpha Centauri', zoals de Britse schrijver Douglas Adams het eens treffend uitdrukte: angst voor de toekomst leidt gemakkelijk tot een geïdealiseerd beeld van het verleden. Niettemin is het verstandig bij tijd en wijle stil te staan bij de vraag wiens verleden hierbij herinnerd wordt, en wie er uit beeld verdwijnen.

Over de auteur

Bram Mellink is universitair docent Nederlandse geschiedenis aan de Universiteit van Amsterdam. Hij onderzoekt de geschiedenis van hiv en aids in Nederland sinds 1980. E-mail: brammellink@uva.nl